

QUÈ CAL SABER?

AL MAIG, CADA DIA UN RAIG

Al maig, cada dia un raig, diu el refrany fent referència al temps meteorològic d'aquest mes de primavera, que sol ésser **plugisser**. De **pluges** (noteu el plural amb g), però, n'hi ha de moltes menes.¹ De vegades, només **plovisqueja** o **plovisca**, és a dir, la **pluja** cau a gotetes; això, en les contrades on es parla català central. En altres indrets, segons Joan Coromines,² pot **plovinejar**, **ploïnejar**, **plovitejar** o fins i tot **ploïcar**. La **pluja** que cau d'aquesta manera, hom l'anomena, entre altres, **plovisqueig**, **plovineig**, **ploviscó**, **plugina**, **plugim**, **gotellim**, **ruixim**, **roina** (aleshores diem que **roina** o **roineja**) i **xim-xim**. La **pluja** menuda també és anomenada **borrim**, **brusquina** i **brusca**.

D'altres vegades, la natura sembla enfurismar-se, i pot **ploure** intensament («Al meu país, la pluja no sap ploure [...]; si plou massa, és la catàstrofe», ens diu el cantant Raimon Pelegró), en un **diluvi** o **aiguat**, i produir **torrentades**, **rierades** i **inundacions**. L'**aiguat** rep, entre altres, les denominacions de **aiguada**, **plujada** i **plujat**, i, quan és de curta durada, **ruixat**, **xàfec** (segons Joan Coromines,² «ruixat intens, capaç d'aixafar els blats i collites»), **xafegada** (si és encara més intens), **bàtec** i **batut** (**bon ruixat**, **la terra bat**, diu el refrany). Una **pluja** de curta durada i de gotes grosses i espaiades rep el nom de **gotellada**. De vegades, també tenim **pluja de fang** o **pluja de sang** (de color rogenc, que deixa taques de fang i és deguda a petitíssimes partícules arenoses procedents, a les nostres terres, del **desert del Sàhara**).

El **vapor d'aire** contingut en un **núvol de tempesta**³ es pot congelar abans de caure i formar uns grans de glaç arrodonits. Si el diàmetre d'aquests grans és inferior a 5 mm, en comptes de **pluja**, cau una **calamarsada** (és a dir, cau **calamarsa**) i diem que **calamarseja**, fenomen també anomenat **granís**, **granissa**, **granissada**, **bruixó**, **calabruix** (o **calabruixa** i **matacabra**). Si els grans de glaç són molt menuts, caurà un **calamarsó** (que no és pas cap mollusc cefalòpode), **granissó** o **granissol** (i diem que **granissola**). Si, en canvi, els grans superen els 5 mm, el que cau és **pedra**, i la seva precipitació és una **pedregada**.

1. Per a un vocabulari extens de meteorologia, vegeu Eduard FONTSERÈ, *Assaig d'un vocabulari meteorològic català*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1948.

2. Joan COROMINES, *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, Barcelona, Curial, 1980-1991, s. *xafar*.

3. Vegeu el núm. 87 de QUÈ CAL SABER?